

4 Informační brožura pro uživatele propojených a autonomních vozidel

Úvod

Automobil je jedním ze symbolů 20. století, který ovlivnil vývoj a chování celé společnosti. V minulosti reprezentoval prostor, v němž si lidé mohli užívat jisté formy autonomie rozhodování a jehož pohyb, i když k němu docházelo na veřejných komunikacích, nebyl kontinuálně sledován. Tato vžitá představa však již přestává odpovídat realitě, neboť vozidla se stávají masivními datovými centry, přičemž tato data mohou být dále vyhodnocována. Nejen vozidla, ale i řidiči a cestující jsou stále více propojeni. Mnoho modelů automobilů uvedených v posledních letech na trh totiž zahrnuje složité systémy, které zpracovávají osobní údaje, např. tím, že zaznamenávají navštívená místa, jízdní návyky řidiče, případně i puls či biometrické údaje (podrobněji v části 5). Vozidla jsou dále propojena prostřednictvím elektronických komunikačních sítí, kdy důležitou roli hrají správci silniční infrastruktury a telekomunikační operátoři, u nichž opět dochází k řadě operací souvisejících se zpracováním osobních údajů řidičů a cestujících.

Propojená vozidla generují stále větší množství údajů, z nichž většinu lze považovat za osobní údaje, neboť je možné díky nim identifikovat řidiče nebo cestující. I když údaje shromážděné připojeným vozidlem nejsou přímo spojeny se jménem řidiče nebo cestujících, ale s technickými aspekty a funkcemi vozidla, týkají se řidiče nebo cestujících ve vozidle a pokud je možné na jejich základě řidiče identifikovat, jde o osobní údaje.

Jednou z velkých potenciálních hrozeb propojených a autonomních vozidel je proto ztráta soukromí. Řidiči a cestující nemusí být totiž vždy dostatečně informováni o zpracování údajů, které probíhá v propojeném vozidle nebo jeho prostřednictvím. Existuje tedy významné riziko, že automobily požadují značné množství osobních údajů, aniž by dotčené osoby mohly využít svých práv na ochranu údajů a soukromí.

Cílem této brožury je poskytnout základní informace o možnostech ochrany údajů a soukromí spotřebitelů při použití CAV.

Co jsou autonomní a propojená vozidla (CAV)?

Zkratka CAV označuje vozidla propojená a vozidla s určitou mírou autonomie (*Connected and Autonomous Vehicles*).

Automatizované a propojené řízení představuje zásadní změnu paradigmatu – od řidiče k autopilotovi. Tento vývoj probíhá v dynamickém procesu postupných inovačních fází.

Úvodní fází na cestě k automatizovanému řízení jsou asistenční systémy řidiče. Zde je v určitých mezích převzato buď podélné, nebo příčné vedení vozidla, přičemž řidič musí systém neustále sledovat a být připraven zasáhnout. Příkladem takových asistenčních systémů je adaptivní kontrola vzdálenosti a rychlosti nebo parkovací asistent.

Při poloautomatické jízdě přebírá systém na určitou dobu nebo v určitých situacích podélné i příčné vedení vozidla. Řidič však musí systém neustále sledovat a být schopen kdykoli plně převzít řízení. Příkladem je asistent pro dopravní zácpy.

Základním rozlišovacím znakem vysoce automatizovaných jízdních funkcí oproti předchozím úrovním automatizace je, že vozidlo na určitou dobu nebo v určitých situacích přebírá podélné a příčné vedení a řidič již nemusí systém trvale sledovat. Vždy však musí být schopen na výzvu řidiče opět zcela a bezpečně převzít řízení s přiměřenou časovou rezervou.

V případě plně automatizovaných jízdních funkcí přebírá systém řízení vozidla plně a automaticky řeší všechny související situace.

Při autonomní jízdě (bez řidiče), která je nejvyšším stupněm automatizace, přebírá systém řízení vozidla zcela od začátku do konce. Všechny osoby ve vozidle jsou v tomto případě pouhými cestujícími.

Organizace SAE International (Society of Automotive Engineers) dělí CAV do následujících úrovní:

Stupeň 0 – žádná automatizace

Stupeň 1 – podpora řidiče: dílčí funkce (např. adaptivní tempomat, udržování v jízdním pruhu, bránění kolizím)

Stupeň 2 – částečná automatizace: samostatné ovládání rychlosti i směru za dozoru řidiče (např. automatické parkování)

Stupeň 3 – podmíněná automatizace: plné řízení (autopilot) s řidičem připraveným převzít řízení

Stupeň 4 – vysoká automatizace: ve většině situací schopná samostatného provozu či bezpečnostního zastavení, pokud řidič nereaguje

Stupeň 5 – plná automatizace: přítomnost řidiče není vyžadována

4.1 Ochrana soukromí včetně osobních údajů

Právní úprava

Nejvýznamnějšími právními předpisy při ochraně soukromí při zpracování osobních údajů u CAV jsou:

: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) dále jen "GDPR") - uplatňuje se ve všech případech, kdy zpracování údajů v souvislosti s CAV zahrnuje zpracování osobních údajů fyzických osob.

: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále jen "směrnice o soukromí a elektronických komunikacích") – jedná se o zvláštní normu pro všechny subjekty, které chtějí ukládat informace uložené v koncovém zařízení účastníka nebo uživatele v Evropském hospodářském prostoru (EHP) nebo k nim přistupovat.

: Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

: Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník

Hlavní zásady vyplývající z právní úpravy:

1. CAV a k němu připojené zařízení lze podle současného výkladu práva považovat za tzv. "koncové zařízení" (stejně jako např. počítač, chytrý telefon nebo chytrý televizor). Koncovým zařízením se rozumí zařízení přímo nebo nepřímo připojené k rozhraní veřejné telekomunikační sítě za účelem vysílání, zpracování nebo příjmu informací.

2. K ukládání informací nebo získání přístupu k již uloženým informacím v koncovém zařízení účastníka nebo uživatele je (až na specifické výjimky) nutný předchozí souhlas osoby.

3. Správce musí před získáváním souhlasu s ukládáním nebo získáváním přístupu k informacím subjekt údajů informovat o všech účelech zpracování.

4. *Informovaný souhlas by měl představovat právní základ jak pro ukládání a získávání přístupu k již uloženým informacím, tak pro následné zpracování osobních údajů. Není ovšem vyloučeno, že zde budou existovat i jiné právní tituly pro zpracování osobních údajů, zejména, že zpracování bude nezbytné pro splnění právní povinnosti, která se na správce bude vztahovat.*

5. GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů

Proč je v tomto kontextu důležité?

GDPR je uceleným souborem pravidel chránících osobní údaje občanů EU. Dopadá na každou osobu v EU (právníckou i fyzickou), která shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje fyzických osob, včetně těch se sídlem mimo EU, které působí na evropském trhu. Z tohoto důvodu ochrana poskytována GDPR sahá i na specifické situace související s ochranou osobních údajů uživatelů CAV.

Co je osobní údaj?

Osobním údajem je každá informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (tzv. subjektu údajů). Identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor (jméno, identifikační číslo, ...) nebo na jeden či více zvláštních prvků identity této fyzické osoby (např. fyzické, fyziologické, genetické, psychické nebo kulturní prvky)

Co je zpracování osobních údajů?

Zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soubor operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí např. shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování nebo uchovávání.

Kdo je subjekt údajů?

Subjektem údajů se rozumí fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují. V případě uživatelů CAV to mohou být řidiči nebo pasažéři; a při vyšších stupních automatizace pouze pasažéři.

Jaký je hlavní účel GDPR pro oblast CAV?

Oblast působnosti tohoto dokumentu se zaměřuje zejména na zpracování osobních údajů v souvislosti s neprofesionálním používáním propojených vozidel subjekty údajů: např. řidiči, cestujícími, vlastníky vozidel nebo jinými účastníky silničního provozu. Konkrétněji se zabývá osobními údaji:

(i) zpracovávaných uvnitř vozidla;

(ii) vyměňovaných mezi vozidlem a k němu připojenými osobními zařízeními (např. chytrým telefonem uživatele);

(iii) shromažďovaných lokálně ve vozidle a exportovaných externím subjektům (např. výrobcům vozidel, pojišťovnám, autoservisům) k dalšímu zpracování; nebo

(iv) shromažďovaných externě zejména správcem infrastruktury nebo poskytovateli služeb a aplikací pro CAV.

6. Jaké osobní údaje se objevují u CAV?

Jak bylo uvedeno v úvodu, většina údajů spojených s CAV je považována za osobní údaje v rozsahu, v jakém je možné je spojit s jednou nebo více identifikovatelnými osobami. Mohou sem ve specifických případech patřit například i technické údaje týkající se pohybu vozidla (např. rychlost nebo ujetá vzdálenost) i údaje o stavu vozidla (např. teplota chladicí kapaliny motoru, otáčky motoru, tlak v pneumatikách).

Některé údaje generované CAV mohou rovněž vyžadovat zvláštní pozornost vzhledem k jejich citlivosti a/nebo potenciálnímu dopadu na práva a zájmy subjektů údajů. V současné době byly identifikovány tři kategorie osobních údajů, které si zasluhují zvláštní pozornost, a to ze strany výrobců vozidel a zařízení, poskytovatelů služeb a dalších správců údajů:

- lokalizační údaje;
- biometrické údaje (a jakákoli zvláštní kategorie údajů definovaná v článku 9 GDPR);
- údaje, které by mohly odhalit trestné činy nebo dopravní přestupky.

Údaje o poloze

Při shromažďování osobních údajů by výrobci vozidel a zařízení, poskytovatelé služeb a další správci údajů měli mít na paměti, že údaje o poloze vypovídají zejména o životních návycích subjektů údajů a jejich sběr a vyhodnocování může zasahovat i do jiných základních práv než jen do práva na soukromí. Provedené cesty jsou velmi charakteristické tím, že z nich lze odvodit místo práce a bydliště, jakož i střediska zájmu řidiče ve volném čase, a mohou případně odhalit citlivé informace,

jako je náboženská příslušnost prostřednictvím místa konání bohoslužeb nebo sexuální orientace nebo politická příslušnost prostřednictvím navštívených míst.

Biometrické údaje

V souvislosti s propojenými vozidly lze zpracovávat biometrické údaje používané pro účely jednoznačné identifikace fyzické osoby v rámci působnosti čl. 9 GDPR a vnitrostátních výjimek, mimo jiné za účelem umožnění přístupu do vozidla, ověření řidiče/majitele a/nebo umožnění přístupu k nastavení profilu a preferencím řidiče. Při zvažování použití biometrických údajů zaručení plné kontroly subjektu údajů nad jeho údaji zahrnuje na jedné straně zajištění existence nebiometrické alternativy (např. použití fyzického klíče nebo kódu) bez dalších omezení (tj. použití biometrických údajů by nemělo být povinné) a na druhé straně uložení a porovnání biometrické šablony v zašifrované podobě pouze na místní úrovni, přičemž biometrické údaje by neměly být zpracovávány externím čtecím a porovnávacím terminálem.

Samozřejmě nelze vyloučit existenci zpracování dalších osobních údajů v souvislosti s vývojem CAV.

Účely zpracování

Osobní údaje mohou být v souvislosti s CAV zpracovávány pro nejrůznější účely, včetně bezpečnosti jak řidiče a cestujících CAV tak ostatních účastníků provozu, pojištění, efektivní dopravy nebo informačních služeb. V souladu s čl. 5 GDPR musí správci údajů zajistit, aby účely zpracování osobních údajů byly vždy určité, výslovné a legitimní, aby osobní údaje nebyly dále zpracovávány způsobem, který je s těmito účely neslučitelný, a aby pro zpracování existoval platný právní základ.

Relevance a minimalizace údajů

Aby byla dodržena zásada minimalizace údajů, měli by výrobci vozidel a vybavení, poskytovatelé služeb pro CAV a další správci údajů věnovat zvláštní pozornost kategoriím údajů zpracovávaných při provozu CAV, neboť by měli shromažďovat pouze osobní údaje, které jsou relevantní a nezbytné pro zpracování k dosažení legitimních cílů. Například údaje o poloze jsou obzvláště rušivé a mohou odhalit mnoho životních návyků subjektů údajů.

Zásady pro zpracování údajů:

Obecně by uživatelé měli mít možnost kontrolovat, jak jsou jejich údaje ve vozidle shromažďovány a zpracovávány:

- informace o zpracování musí být poskytovány v jazyce řidiče (manuál, nastavení atd.);

- standardně by měly být zpracovávány pouze údaje nezbytně nutné pro fungování vozidla a jeho bezpečnost. Subjekty údajů by měly mít možnost aktivovat nebo deaktivovat zpracování údajů pro každý další účel a správce/zpracovatele a mít možnost dotčené údaje vymazat s ohledem na účel a právní základ zpracování údajů;
- údaje by neměly být předávány třetím stranám (tj. přístup k údajům má výhradně uživatel a zpracovatel, kterému uživatel udělil souhlas se zpracováním nebo který údaje zpracovává pro splnění svých právních povinností);
- údaje by měly být uchovávány pouze po dobu nezbytnou pro poskytování služby nebo jinak vyžadovanou právem Unie nebo členského státu;
- subjekty údajů by měly mít možnost trvale vymazat veškeré osobní údaje krom celkově najetých kilometrů vozidel předtím, než jsou CAV vystavena k prodeji;
- subjekty údajů by měly mít, pokud je to možné, přímý přístup k údajům vytvořeným aplikacemi souvisejícími s provozem CAV.

7. Kdo nakládá s osobními údaji v rámci provozu CAV?

Jak již bylo uvedeno v části ohledně účelu GDPR pro zpracování údajů v CAV výše, osobní údaje v rámci provozu CAV může zpracovávat vícero subjektů, a tyto mohou být zpracovávány jak interními systémy CAV, tak externími systémy souvisejícími s infrastrukturou a poskytovanými službami. Tyto subjekty mohou osobní údaje zpracovávat v roli:

- správce, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů; nebo
- zpracovatele, který zpracovává osobní údaje pro správce.

Každá z rolí pak nese specifickou odpovědnost za zabezpečení zpracovávaných osobních údajů.

8. Ochrana subjektu údajů

V souladu s GDPR budou mít řidiči a cestující CAV právo na ochranu jejich zpracovávaných osobních údajů a správce údajů má povinnost zavést vhodná technická a organizační opatření, aby zajistil, že zpracování je prováděno v souladu s GDPR, přičemž tato opatření musí být podle potřeby revidována a aktualizována.

S přihlédnutím ke stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob, jež s sebou zpracování nese, zavede správce jak v době určení prostředků pro zpracování, tak v době zpracování samotného vhodná technická a organizační opatření, jako je pseudonymizace, jejichž účelem je provádět zásady ochrany údajů, jako je minimalizace údajů, účinným způsobem a začlenit do zpracování nezbytné záruky, tak aby splnil požadavky tohoto nařízení a ochránil práva subjektů

údajů. S přihlédnutím ke stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob, jež s sebou zpracování nese, pak v souladu s čl. 25 GDPR zavede správce vhodná technická a organizační opatření, jako je pseudonymizace, jejichž účelem je provádět zásady ochrany údajů, jako je minimalizace údajů, účinným způsobem a začlenit do zpracování nezbytné záruky, tak aby ochránil práva subjektů údajů. V kontextu CAV to mimo jiné znamená, že by se data měla zpracovávat především interně v CAV a jejich externí zpracování by mělo být minimalizováno, aby se snížilo riziko úniku osobních údajů nebo jejich získání při případných kybernetických útocích.

4.2 Poučení

Jako pasažér CAV, máte právo:

- : znát určité technické detaily vozu včetně úrovně v souvislosti s informacemi a poučením o možných rizicích (tedy nikoliv údaje chráněné například obchodním tajemstvím či jinak);
- : práva spojená s ochranou soukromí – viz dále;
- : informace o daném CAV ostatním účastníkům provozu.

Poskytování informací

Před zpracováním osobních údajů musí být subjekt údajů informován o totožnosti správce údajů (např. výrobce vozidla a vybavení nebo poskytovatele služeb), účelu zpracování, příjemcích údajů, době, po kterou budou údaje uchovávané, a o právech subjektu údajů podle GDPR.

Kromě toho by výrobce vozidel a vybavení, poskytovatel služeb nebo jiný správce údajů měl subjektu údajů poskytnout také následující informace, a to jasným, jednoduchým a snadno přístupným způsobem:

- kontaktní údaje pověřence pro ochranu osobních údajů;
- účely zpracování, pro které jsou osobní údaje určeny, jakož i právní základ pro zpracování;
- výslovné uvedení oprávněných zájmů správce údajů nebo třetí strany, pokud tyto oprávněné zájmy představují právní základ pro zpracování;
- případné příjemce nebo kategorie příjemců osobních údajů;
- dobu, po kterou budou osobní údaje uchovávané, nebo pokud to není možné, kritéria použitá pro stanovení této doby;
- existenci práva požadovat od správce přístup k osobním údajům a jejich opravu nebo výmaz nebo omezení zpracování týkající se subjektu údajů nebo vznést námitku proti zpracování, jakož i práva na přenositelnost údajů;

- existenci práva kdykoli odvolat souhlas, aniž by byla dotčena zákonnost zpracování založeného na souhlasu před jeho odvoláním, pokud je zpracování založeno na souhlasu;
- případně informace o skutečnosti, že správce hodlá předat osobní údaje do třetí země nebo mezinárodní organizaci, a o zárukách použitých při jejich předání;
- informace o tom, zda je poskytnutí osobních údajů zákonným nebo smluvním požadavkem nebo požadavkem nezbytným pro uzavření smlouvy, jakož i o tom, zda je subjekt údajů povinen osobní údaje poskytnout, a o možných důsledcích neposkytnutí těchto údajů; existenci automatizovaného rozhodování, včetně profilování, které má právní účinky na subjekt údajů nebo se subjektu údajů podobně významně dotýká, a smysluplné informace o použité logice, jakož i o významu a předpokládaných důsledcích takového zpracování pro subjekt údajů. To by mělo platit zejména v souvislosti s poskytováním pojištění fyzickým osobám na základě využití;
- právo podat stížnost u dozorového úřadu;
- informace o dalším zpracování;

V případě společné správy údajů jasné a úplné informace o odpovědnosti každého správce údajů.

Informace určené subjektům údajů mohou být poskytovány ve vrstvách, tj. oddělením dvou úrovní informací: na jedné straně informace první úrovně, které jsou pro subjekty údajů nejdůležitější, a na druhé straně informace, které jsou pravděpodobně zajímavé v pozdější fázi.

Mezi základní informace první úrovně patří kromě totožnosti správce údajů účel zpracování a popis práv subjektu údajů, jakož i veškeré další informace o zpracování, které má na subjekt údajů největší dopad, a o zpracování, které by jej mohlo překvapit.

Subjekty údajů mohou být informovány prostřednictvím stručných a snadno srozumitelných doložek v kupní smlouvě na vozidlo, ve smlouvě o poskytování služeb a/nebo na jakémkoli písemném nosiči, a to prostřednictvím odlišných dokumentů (např. knihy záznamů o údržbě vozidla nebo příručky) nebo palubního počítače.

4.3 Souhlas a vzor souhlasu pro CAV

Pokud je zpracování údajů založeno na souhlasu, musí být splněny všechny prvky platného souhlasu, což znamená, že souhlas musí být svobodný, konkrétní a informovaný a musí představovat jednoznačný projev vůle subjektu údajů.

Správci údajů musí věnovat pečlivou pozornost způsobům získání platného souhlasu od různých účastníků, jako jsou majitelé nebo uživatelé automobilů. Takový souhlas musí být poskytnut

samostatně, pro konkrétní účely a nesmí být spojen se smlouvou o koupi nebo pronájmu nového automobilu. Souhlas musí být možné stejně snadno odvolat jako udělit.

Totéž je třeba uplatnit v případech, kdy je souhlas vyžadován pro splnění požadavků směrnice o soukromí a elektronických komunikacích, například pokud dochází k ukládání informací nebo získání přístupu k informacím již uloženým ve vozidle, jak to v určitých případech vyžaduje čl. 5 odst. 3 směrnice o soukromí a elektronických komunikacích.

Pokud jsou údaje shromažďovány na základě souhlasu, jak vyžaduje čl. 5 odst. 3 směrnice o soukromí a elektronických komunikacích nebo na základě jedné z výjimek podle čl. 5 odst. 3 a následně zpracovávány v souladu s čl. 6 obecného nařízení o ochraně osobních údajů, mohou být dále zpracovávány pouze v případě, že správce požádá o dodatečný souhlas pro tento další účel, nebo pokud správce údajů může prokázat, že je na základě práva Unie nebo členského státu k zajištění cílů uvedených v čl. 23 ODS. 1GDPR.

Počáteční souhlas nikdy neopravňuje k dalšímu zpracování, neboť souhlas musí být informovaný a konkrétní, aby byl platný. Například telemetrické údaje, které jsou shromažďovány během používání vozidla pro účely údržby, nesmějí být bez souhlasu uživatelů poskytnuty pojišťovnám poskytujícím pojištění motorových vozidel za účelem vytvoření profilů řidičů pro nabídku pojistných smluv založených na chování řidičů.

Evropské nařízení o umělé inteligenci (AI Act)

V současnosti je na půdě EU projednáván návrh evropského nařízení o umělé inteligenci. Jeho současný návrh neobsahuje specifická práva uživatelů CAV, nicméně není vyloučeno, že jeho finální znění bude tyto obsahovat nebo bude obsahovat specifická práva uživatelů AI, pod které bude možné podřadit i CAV.

Jednou z nových povinností může být například systém povinného pojištění, jehož dopady na uživatele CAV by tato brožura měla též zmiňovat.

Prohlášení

Tato brožura byla zpracována ke dni 26. listopadu 2021 za současného stavu poznání a stavu platného práva. S rozvojem technologií nově (zejména u vyšších stupňů automatizace) lze očekávat adekvátní změny.